

T.B.M.M.
HALKLARIN DEMOKRATİK PARTİSİ
Grup Başkanlığı

Sayı ... 1908
Tarih ... 16.04.2019

12166

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞI'NA

Aşağıdaki sorularımın **Adalet Bakanı Abdulhamit GÜL** tarafından Anayasa'nın 98'inci ve İçtüzüğü'nün 96'ncı ve 99'uncu maddeleri gereğince yazılı olarak cevaplandırılmasını arz ederim.

Kemalbay

Serpil KEMALBAY PEKGÖZEGÜ

İzmir Milletvekili

Türkiye'nin taraf olduğu Birleşmiş Milletler Genel Kurulu'na 10 Aralık 1948 yılında ilan edilen İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi 5'nci maddesinde "*hiç kimse işkence veya zalimane, insanlık dışı ve aşağılayıcı muamele ve cezaya tabi tutulamaz*" demektedir. İşkenceye Ve Diğer Zalimane; Gayri İnsanî Veya Küçültücü Muamele Veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesi'nin 1. Kısım 4. Maddesi ile de "*Her Taraf Devlet, tüm işkence eylemlerinin kendi ceza kanununa göre suç olmasını sağlayacaktır. Aynı şekilde, işkence yapmaya teşebbüs ve işkenceye iştirak veya suç ortaklığı yapan şahsın fiili suç sayılacaktır*" demekte ve işkence suçu işleyenlerin kanunen cezalandırılması sorumluluğunu taraf devletlere getirmektedir.

AIHS m.3 taraf devletlere pozitif ve negatif olmak üzere iki tür yükümlülük yüklemektedir. Negatif yükümlülük, "*devletin herhangi bir organı vasıtasıyla bireyleri işkenceye maruz bırakmamasıdır.*" Pozitif yükümlülük ise, "*yetki alanında yaşayan herhangi bir bireyin işkence veya insanlık dışı muamele ile karşılaşmaması için gerekli tüm tedbirleri alması ve kötü muamele iddialarını etkili bir şekilde soruşturmadır.*"

11/6/6

AIHM, mahpusların sağlık hakkı yönünden devletin, “mahpusların tutulma şartlarında kaçınılmaz olan düzeyin ötesinde sıkıntı ve güçlüğü maruz bırakılmamaları, gerekli tıbbi desteği sağlayarak sağlık ve iyilik hallerinin muhafazasını” temin etmekle yükümlü olduğunun altını çizmiştir. AIHM “acil durumlarda mahpusa sağlık hizmetinin derhal sağlanamamasının, gecikmesinde gerekçe olmayacak bir şekilde mahpusa sağlık hizmetinin sunulmamasının, tedavisinin eksik yerine getirilmesinin, kişinin onurunu zedelediğini, kişide acıya sebep olup aşağılanmış hissetmesine neden olduğunu ve bu durumun da fiziksel ve moral direncini azaltması nedeniyle hastalığını ikiye katlayabileceğini” belirterek işkence ve kötü muamele yasağını düzenleyen 3. madde kapsamında ihlal olarak değerlendirmektedir.

Başta yaşam hakkı olmak üzere temel haklarının, özgürlüğü elinden alınan birey adına devlet tarafından korunması ve güvencede tutulması hukukun, toplumun ve vicdanın varlığı ya da yokluğu sorunudur. Mahpusların yaşamaya uygun, ruh ve beden sağlığını koruyabileceği koşullarda tutulması gerekir. Bununla birlikte “sağlık hizmetlerine erişim hakkı” güvence altına alınmalıdır.

Hukukun Bakanlığınıza yüklediği sorumluluklar ortadayken cezaevlerinde hukuksuzluğun hükmünü sürdürdüğüne dair çok can yakıcı yaşam hakkı ihlallerine ardı ardına maruz kalındığı da ortadadır. Cezaevlerinde 300’ü aşkın mahkûm ölümün sınırına gelmiş bulunuyorken 1 Mart tarihinden itibaren 7 bine yakın mahkûm açlık grevindedir. Daha vahimi son bir ay içerisinde 7 mahkum 2-3 gün arayla yaşamına son vermiştir. Ağır hak ihlallerinin giderilmesi yönlü insan hakları kuruluşları ve ailelerin çözüm çağrıları karşılıksız kalmaktadır. Bakanlığınızın giderek ölümcül hale gelen sorunlar karşısında hiç bir çaba içerisinde olmaması, adeta ‘ölü taklidi’ yapıyor olması endişeleri artırmaktadır.

02.04.2019 tarihinde İnsan Hakları Derneği (İHD) ve Özgür Hukukçular Derneği (ÖHD) İzmir Şubesinin Menemen R Tipi Hapishanesi’nde mahpuslarla yaptıkları görüşmeler neticesinde hazırladıkları “Menemen R Tipi Hapishane Raporu’nda” hapishanede yaşanan hukuk ihlalleri, uygulanan işkence ve kötü muamele raporlaştırılmış olup çeşitli basın organlarında “Can Güvenliğimiz Tehlikede” başlığı ile yer almıştır.

İlgili raporda ve basın organlarında yer alan haberlerde; **süresiz ve dönüşümsüz açlık grevi** eyleminde olan mahpuslar ile **hasta mahpuslar** cezaevlerinin olumsuz koşulları, idarenin tutum ve davranışlarından dolayı hak ihlallerine uğramış ve yaşam hakları tehdit edilmiştir. Tutuklulardan **iki eli de olmayan Ergin Aktaş açlık grevinin 38. gününde olup** son 17 gündür hapishane koşullarının kötüleşmesinden dolayı tansiyon, kilo ve nabız ölçümlerinin yapılmasını kabul etmediği, idarenin bir bütün olarak verdiği limonları da bölemediğinden 26 Mart tarihinden bu yana limon tüketememektedir. Ergin Aktaş’ın yaklaşık 1 aydır kan kusmakta

olduğu, hayatını yalnız idame ettiremeyeceğine ilişkin ATK raporu olduğu halde odada yalnız tutulduğu belirtilmektedir.

Yine aynı raporda mahpuslarla yapılan görüşmelerde; 22/03/2019 tarihinde hastane sevki yapılan felçli, tekerlekli sandalyeye bağımlı olan Ahmet Hami'nin ambulansa bekletildiği sırada kendisine yapılan muameleden dolayı Ahmet Hami 5 günlük açlık grevine girdiğini idareye bildirmiştir. İdarenin talebi doğrultusunda açlık grevini bırakmayan tutsakların odasına 26 Mart 2019 günü asker ve gardiyanlardan oluşan yaklaşık 20 kişilik bir ekip bir baskın düzenleyerek odada bulunan kitap, defter, sözlüklere el koymuş, Ahmet Hami zorla çıkartılmış ve yan odada Ahmet Çelik ve Cemal Aslan'ın yanına götürülmüştür. İki eli olmayan Ergin Aktaş engel olmak isterken birden fazla kez itilerek darp edilmiş yere düşmüştür. 28 Mart 2019 da Ahmet Hami açlık grevinde olduğunu ve tedaviyi kabul etmediğini bildirdiği halde kendisine zorla müdahale edilmek üzere, odasından yatağı ile birlikte çıkartılarak hastaneye götürülmüş, bu sırada aynı odada bulunan Ahmet Çelik itilerek darp edilmiştir. Ahmet HAMİ'nin ciğerleri ile ilgili sorunları uzun süredir tedavi edilmezken sırtında rahatsızlığından¹ dolayı yaralar açılmıştır. Felçli, tekerlekli sandalyeye bağımlı mahkum Ahmet Hami'ye uygulanan şiddeti protesto eden mahpuslar yaklaşık 20 güne yakındır fiziksel ve psikolojik şiddete maruz bırakıldıkları-ve tehdit edilmekte oldukları, odalarının keyfi şekilde basılıp, baskın sırasında kamera kullanıldığı ancak kameranın açık olduğu zaman normal ve sakin arama yapılırken, arama işlemi bittikten sonra kameraların kapatılarak provakatif söylemler ve tavırlar sergilendiği, bizzat cezaevi müdürü tarafından mahpuslardan birinin odada sürüklendiği, bu ağır hak ihlalleri ile ilgili savcılığa ve Adalet Bakanlığı'na defalarca dilekçe yazılmasına rağmen dilekçelerinin ya gönderilmemekte ya da ilgili kurumlarca herhangi bir işlem yapılmamakta olduğu, ağır hastalar olup ağır koşullara tabi tutuldukları ve can güvenliklerinin tehlikede olup en ufak bir durumda ilgili idarenin sorumlu olduklarını bildirmişlerdir.

Mahpuslardan ileri derecede kas hastalığı olan Cemal Aslan'ın diyet yemeği yemesi gerekirken, kendisine diyet yemeği sağlanmadığı, hastalığından dolayı her gün baygınlık geçirdiği, cezaevlerinin olumsuz koşullarından dolayı tedaviyi reddettiği, buna rağmen zorla elleri ve ayakları bağlanarak kendisine serum takılmak istendiği yine ilgili raporda belirtilen konular arasında yer almaktadır.

Bu bağlamda;

14/6/6

- 1- Cezaevlerinde 5 bine yakın mahkûmun açlık grevinde ciddi yaşam riski ile karşı karşıya kalmasının ve 19 günde 7 mahkûmun yaşamına son vermesinin sorumlusu kimdir? Yaşanan ölümlerin sebebi nedir? Bakanlığınız konuya dair bir açıklama yapacak mıdır?
- 2- Başta yaşam hakkı ihlali, kötü muamele ve işkence iddiaları olmak üzere, cezaevlerinde yaşanan hak ihlallerinin etkin bir şekilde soruşturulması ve sorumluların yargı önüne çıkarılması konusunda yasalara ve uluslararası sözleşmeler doğrultusunda bakanlığınız tarafından soruşturma başlatılmış mıdır?
- 3- Raporda ve basında yer alan tüm bu yaşananlardan dolayı mahpusların bir an önce Menemen R Tipi Kapalı Cezaevinden sevk edilme talepleri neden dikkate alınmamıştır?
- 4- Darp edildikleri iddia edilen tutuklu ve hükümlülerin darp iddiaları araştırılmış mıdır? İlgililer hakkında bir işlem başlatılmış mıdır?
- 5- Menemen R Tipi Kapalı Cezaevinde tutuklu mahpuslardan hak ihlalleri, kötü muamele ve işkence konusunda tarafınıza ulaşan dilekçe var mıdır? Var ise cevap verilmeme veya herhangi bir işlem yapılmama sebebi nedir?
- 6- Menemen R Tipi Kapalı Cezaevinde tutuklu mahpuslardan hak ihlalleri konusunda savcılığa dilekçe verdikleri ve hiçbir cevap alamadıklarına ilişkin olarak savcılıktan bilgi istenmiş midir?
- 7- Türkiye’de cezaevlerinde artan hak ihlalleri, kötü muamele ve işkence iddialarının cezaevi yöneticilerinin nezareti ve bilgisi dâhilinde yaşanıyor olduğuna dair İnsan Hakları Derneği (İHD) ve çeşitli basın organlarında yapılan açıklamaları ihbar kabul edip yerinde inceleme yapmak üzere bakanlığınızca görevlendirme yapılmış mıdır?
- 8- Bakanlık olarak cezaevlerinde gerekli sağlık hizmetinin sunulması, yaşam hakkının ihlal edilmemesine ve daha fazla ölümlerin gerçekleşmemesine yönelik düzenleyici ve önleyici bir çalışmanız var mıdır?